

Rondweg N314 Hummelo

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

23 november 2004 / rapportnummer 1463-049

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

uw kenmerk
WV2004.27176

uw brief
7 september 2004

ons kenmerk
1463-050/Lv/fw

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Rondweg N314 Hummelo

doorkiesnummer
(030) 234 76 26

Utrecht,
23 november 2004

Geacht College,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Rondweg N314 Hummelo. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

drs. J.G.M. van Rhijn
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Rondweg N314 Hummelo

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Rondweg N314 Hummelo

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over Rondweg N314 Hummelo,

uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.
Rondweg N314 Hummelo,

de secretaris

drs. M.P. Laeven

de voorzitter

drs. J.G.M. van Rhijn

Utrecht, 23 november 2004

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN.....	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING	2
3.1 Probleemstelling en doel.....	2
3.2 Beleidskader en besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	3
4.1 Alternatieven.....	3
4.2 Meest milieuvriendelijk alternatief	5
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUASPECTEN.....	5
5.1 Verkeer en vervoer	5
5.2 Woon- en leefmilieu.....	5
5.2.1 Geluid en trillingen	5
5.2.2 Luchtkwaliteit.....	6
5.2.3 Vervoer van gevaarlijke stoffen/externe veiligheid	6
5.3 Natuur.....	7
5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	7
5.5 Overige aspecten	8
6. OVERIGE HOOFDSTUKKEN VAN HET MER.....	8
7. VORM EN PRESENTATIE.....	8

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 7 september 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 179 d.d. 17 september 2004
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen
5. Gebieds- en soortbescherming

1. INLEIDING

Door de bebouwde kom van Hummelo lopen twee provinciale wegen, de N314 en de N814. Het verkeer hierop leidt tot aantasting van de leefbaarheid in de bebouwde kom. Tevens is de (ervaren) verkeersonveiligheid groot. Om die reden is de provincie Gelderland van plan om een rondweg om Hummelo te realiseren. Voor de realisatie van deze provinciale verbindingsweg zal het streekplan moeten worden herzien. Voor de aanleg van de verbindingsweg zal de milieueffectrapportage (m.e.r.) worden doorlopen. Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland treedt hierbij op als bevoegd gezag.

Bij brief van 7 september 2004 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 17 september 2004² en in diverse huis-aan-huisbladen.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat dit advies niet zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen. In het advies zijn tevens de bevindingen uit het locatiebezoek van 8 oktober 2004 en enkele aanvullende stukken⁴ meegenomen.

Via de provincie heeft de Commissie kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁵. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

2. HOOFDPUNTEN

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Probleemstelling. In het MER dient de problematiek helder uiteengezet te worden, met aandacht voor doorstroming, verkeersveiligheid en hinder voor de omgeving.
- Alternatieven. In het MER dient de motivering voor het (eventueel) af laten vallen van oostelijke alternatieven nader onderbouwd te worden. Dit dient te gebeuren met referentie naar eerdere onderzoeken, en onderbouwing

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ "Landschapsinrichtingsvisie Hummelo" (Royal Haskoning, juni 2002) en: "Verkeersmodel Hummelo; Regionaal modelonderzoek naar rondweg N314 om Hummelo" (Royal Haskoning, september 2004; met bijlagenrapport van augustus 2004).

⁵ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

van de mogelijk in de tijd veranderde conclusies. Indien de waardering van de alternatieven – na de nadere beschouwing - dusdanig verandert dat een oostelijk alternatief op milieuvlak relatief het hoogste scoort (en daarmee als uitgangspunt voor het meest milieuvriendelijke alternatief geldt), dan dient dat alternatief op volwaardige wijze in het MER te worden opgenomen.

Met name ten behoeve van de afweging en vergelijking van alternatieven dienen gebieden met bijzondere waarden en/of status (o.a. onderdelen EHS, landgoederen) duidelijk beschreven te worden en op kaart te worden opgenomen.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

3.1 Probleemstelling en doel

De leefbaarheidsproblematiek dient in het MER beschreven te worden aan de hand van kenmerken van het verkeer (in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling) in relatie tot het gewenste leefklimaat in de kern Hummelo. Het gewenste leefklimaat dient daarbij onderbouwd te worden vanuit regionale en/of lokale beleidsdoelstellingen (bijvoorbeeld op het functioneren van de dorpen in de Achterhoek).

De startnotitie geeft in § 2.1 een aanzet voor de onderbouwing van de probleemstelling. In het MER moet de problematiek duidelijker beschreven en waar mogelijk gekwantificeerd worden met aandacht voor doorstroming, verkeersveiligheid en hinder voor de omgeving. Door de probleem- en doelstelling zo concreet mogelijk te beschrijven en waar mogelijk te kwantificeren kan bij de beoordeling van de alternatieven bepaald worden in welke mate de alternatieven een bijdrage leveren aan de oplossing van de geschetste problematiek.

Het gaat daarbij om:

- de verkeersintensiteiten (personenauto en vrachtverkeer) en het gebruik van de fiets en openbaar vervoer (de laatste twee in kwalitatieve zin). Voor het autoverkeer moet worden ingegaan op de achterliggende hoeveelheden herkomst/bestemmingsverkeer. Hoe worden de wegen in het studiegebied gebruikt in relatie tot functie en vormgeving? Voor deze beschrijving kan uiteraard gebruik gemaakt worden van relevante gegevens uit de eerder uitgevoerde verkeerskundige analyse (onder andere “verkeersmodel Hummelo”, 2004);
- het aantal woningen en andere gevoelige bestemmingen dat wordt blootgesteld aan geluidbelasting (> 50 dB(A)), voelbare trillingen en NO₂- en fijn-stof-immisatieconcentraties die de grenswaarden overschrijden;
- de aard, omvang en plaats van de ongevallen en aantallen slachtoffers in de afgelopen 5 jaren (blz. 13/14 van de startnotitie bevat al enige relevante gegevens);

- de barrièrewerking van (nieuwe en bestaande) wegen in de kern voor voetgangers en fietsers, ook naar het buitengebied (hierbij kan aangesloten worden op de informatie in de startnotitie op blz. 14).

De doelstellingen worden in § 2.2 van de startnotitie genoemd en zijn in § 4.2.1 van de startnotitie (concreter) geformuleerd. De Commissie adviseert in de (neven)doelstellingen de toekomstvastheid⁶ te betrekken.

3.2 Beleidskader en besluitvorming

In § 6.1 van de startnotitie zijn de relevante beleidsnota's, (ontwerp)plannen en visies vermeld. De betekenis van de daar vermelde plannen en visies voor het voornemen dient in het MER te worden aangeduid (nu deels al opgenomen in bijlage 2 van de startnotitie). Waterschap Rijn en IJssel⁷ wijst op het ontbreken van haar beleidsdocumenten in de startnotitie; deze zullen in het MER moeten worden betrokken. Dat geldt eveneens voor beleidsstukken op archeologisch en cultuurhistorisch gebied⁸.

Aangegeven moet worden of er in (de omgeving van) het plangebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen. Zowel ten zuid(westen) als ten noorden van Hummelo bevinden zich gebieden die onderdeel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur. Verder valt het gebied rond Hummelo geheel binnen het Belvédèregebied "De Graafschap" en maakt het deel uit van een Waardevol Cultuurlandschap. De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten eveneens worden aangegeven.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Alternatieven

In de Startnotitie wordt aangegeven dat de alternatieven 'Oost' en 'Ruim Oost' niet nader onderzocht zullen worden in het MER. De Commissie constateert dat deze trechtering door veel insprekers⁹ als onvoldoende beargumenteerd wordt gekenschetst. Dit is met name gestoeld op recent onderzoek¹⁰, waar alternatieven aan de oostelijke kant van Hummelo op verkeerskundig vlak even goed scoren als een alternatief aan de westzijde, terwijl op landschappelijk vlak "oost" ook goed scoort¹¹.

De Commissie is verder van mening dat de toetsing van alternatieven en de hieruit voortvloeiende keuze voor te onderzoeken alternatieven in het MER

⁶ Denk bijvoorbeeld aan de ligging van het tracé tegen de kern aan of ruim daar omheen voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van Hummelo.

⁷ Zie inspraakreactie nr. 11 (bijlage 4).

⁸ De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) benoemt in haar inspraakreactie (nr. 9, bijlage 4) relevante nota's en plannen.

⁹ Zie inspraakreacties nrs. 4, 17, 24, 25, 30, 31, 36, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 66, 67 en 68 (bijlage 4).

¹⁰ Zie rapport 'Verkeersmodel Hummelo; Regionaal modelonderzoek naar rondweg N314 om Hummelo' (Royal Haskoning, september 2004).

¹¹ Zie rapport "Landschapsinrichtingsvisie Hummelo" (Royal Haskoning, juni 2002).

onvoldoende is beargumenteerd in de startnotitie (zie § 4.2. en 4.3)¹². Dit geldt met name voor de invulling en waardering van de alternatieven op de neven-doelstelling “aantasting van (milieu)waarden”. De twee belangrijkste kanttekeningen daarbij zijn:

- Alternatief Oost-Ruim scoort volgens eerder onderzoek goed op landschappelijk vlak. Dit is niet op- en meegenomen in de kleurentabel van § 4.2 en de afweging in § 4.3. Mogelijk hangt dit samen met het gegeven dat het tracé Oost-Ruim uit de startnotitie anders gesitueerd is dan het landschappelijk als goed beoordeelde tracé in de landschapsstudie. Dit vraagt echter om een nadere motivering in het MER.
- Bij alternatief West wordt geschreven over de aantasting op gebied van natuur, landschap en waterhuishouding. Niettemin wordt geconcludeerd dat deels voldaan wordt aan het neven-doelstellingscriterium (in tegenstelling tot de oostelijke alternatieven, waar niet voldaan wordt aan dit criterium). De mogelijke aantasting van de Roode Beek (geschaard onder waterhuishouding, maar deze heeft ook een ecologische functie) krijgt hiermee naar de mening van de Commissie weinig gewicht.

Gelet op voorgaande punten en om het draagvlak voor een besluit te vergroten, dient in het MER de motivering voor het (eventueel) af laten vallen van oostelijke alternatieven nader onderbouwd te worden. Dit dient te gebeuren met referentie naar eerdere onderzoeken, en onderbouwing van de mogelijk in de tijd veranderde conclusies.

Indien de waardering van de alternatieven – na de nadere beschouwing - dusdanig verandert dat een oostelijk alternatief op milieuvlak relatief het hoogste scoort (en daarmee als uitgangspunt voor het meest milieuvriendelijke alternatief geldt), dan dient dat alternatief op volwaardige wijze in het MER te worden opgenomen.

In het MER dient beschreven te worden welke verkeersremmende maatregelen in ieder alternatief zijn opgenomen en in welke relatie dit staat tot het bereiken van de doelstelling.

Verder dient bij de beschrijving van de alternatieven aandacht gegeven te worden aan breedte en verkeerstechnische indeling van nieuwe en bestaande wegen (dwarsprofiel), in relatie tot de functie van de weg en de verschillende verkeerssoorten die van de wegen gebruik maken.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Indien zou blijken dat een of meerdere alternatieven leidt tot het overschrijden van grenswaarden voor de luchtkwaliteit, ook al is dat toe te schrijven aan bijvoorbeeld het heersende achtergrondniveau, dan dient te worden aangegeven, welke maatregelen genomen kunnen worden om zoveel mogelijk te voldoen aan de grenswaarden¹³.

¹² In de startnotitie is aangegeven dat de toetsing alleen op hoofdlijnen en kwalitatief plaatsvindt. Indien op basis van deze toetsing echter oostelijke alternatieven afvallen, terwijl deze op de hoofddoelstellingen gelijk scoren aan de andere alternatieven, dan dienen de scores voor de neven-doelstellingen – ook al zijn ze kwalitatief – helder onderbouwd te worden.

¹³ Zie ook uitspraak 200308160/1, 12 mei 2004 van de Raad van State inzake A1 traject Hoewelaken - Barneveld.

4.2 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) zou een van de alternatieven uit de startnotitie of een (nieuw) oostelijk alternatief kunnen zijn aangevuld met de maatregelen zoals vermeld in de startnotitie. Wat in de startnotitie (blz. 24) beoogd wordt met 'beheersing van het gebruik van de auto' en 'maximale inzet op ov' is niet duidelijk: de weg wordt immers met name gebruikt voor doorgaand verkeer.

Onderdeel van het mma zou ook kunnen zijn een landschappelijk optimale inpassing.

5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUASPECTEN**

5.1 Verkeer en vervoer

Bij de beschrijving van de effecten op het gebied van verkeer en vervoer dient naast het in de startnotitie gestelde en de onderwerpen die in de probleemstelling zijn benoemd, aandacht gegeven te worden aan:

- verkeersveiligheid (kwalitatief), in relatie tot de in de probleemstelling (§ 3.1) genoemde punten en de doelstellingen van Duurzaam Veilig;
- routes van landbouwverkeer (mede in relatie tot de nieuwe wegen en de inrichting daarvan) en de bereikbaarheid van percelen (kwalitatief);
- de aantrekkelijkheid en belasting van doorgaande routes bij de verschillende alternatieven, ook beschouwd vanuit regionaal perspectief (waarin ontwikkelingen in de regio zoals de geplande uitbreiding van het bedrijventerrein in Doetinchem een rol kunnen spelen);
- de invloed op de verkeersintensiteiten van de mogelijke toekomstige uitbreiding van Aviko te Steenderen.

5.2 Woon- en leefmilieu

5.2.1 **Geluid en trillingen**

Bepaal de geluidbelasting (uitgedrukt in etmaalwaarde en/of in de Europese maat L_{den}) vanaf 50 dB(A) van geluidgevoelige bestemmingen binnen de zone van zowel de huidige infrastructuur als van de wegen van de te onderzoeken alternatieven. Geef aan welke maatregelen volgens eerder (sanerings)onderzoek getroffen zijn dan wel nog getroffen moeten worden en in hoeverre de nieuwe weg voor nog te treffen maatregelen een alternatief kan vormen. Geef aan in welke mate de nieuwe weg leidt tot reductie van de geluidbelasting ten gevolge van significante wijzigingen¹⁴ in intensiteit op bestaande wegen.

Bepaal de geluidbelasting zowel op bestaande geluidgevoelige bestemmingen als op geplande woningbouw locaties en de geplande school.

Geef voor niet-agrarisch buitengebied het geluidbelast oppervlak aan vanaf 40 dB(A).

¹⁴ Er is pas sprake van significante effecten ten aanzien van geluid als de toename op bestaande wegen meer is dan 30 % of de afname meer is dan 20 %.

Geef aan of en in welke mate er sprake is van voelbare trillingen (bijvoorbeeld op basis van klachten en/of metingen) in trillinggevoelige bestemmingen. In afwijking van de startnotitie zijn trillingen niet met een algemeen model te beschrijven/voorspellen¹⁵.

5.2.2 Luchtkwaliteit

De beoordeling van de concentraties aan luchtverontreinigende stoffen moet plaatsvinden aan de hand van grenswaarden voor de immissies van stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). De hierna genoemde normen zijn afkomstig van vigerende regelgeving, gebaseerd op Europese richtlijnen. Voor NO₂ moet in het MER:

- op kaart worden aangegeven waar de grenswaarde voor het jaargemiddelde van 40 µg/m³ wordt overschreden en hoeveel woningen en andere gevoelige bestemmingen er binnen dat overschrijdingsgebied liggen. Ook de hoogste waarde binnen dit gebied moet worden aangegeven¹⁶;
- worden aangegeven hoe vaak per jaar de uurgemiddelde concentratie groter is dan 200 µg/m³ ¹⁷.

Voor PM₁₀ moet in het MER:

- op kaart worden aangegeven in welk gebied de grenswaarde voor het jaargemiddelde van 40 µg/m³ wordt overschreden en hoeveel woningen en andere gevoelige bestemmingen er binnen dit overschrijdingsgebied liggen; ook de hoogste waarde binnen dit gebied moet worden aangegeven;
- op kaart worden aangegeven tot op welke afstand van de weg de grenswaarde voor de 24 uurgemiddelde concentratie wordt overschreden; indien deze grenswaarde ten gevolge van het heersende achtergrondniveau altijd wordt overschreden, dient voor een representatieve afstand van de weg te worden vastgesteld hoe vaak het 24 uurgemiddelde van PM₁₀ groter is dan 50 µg/m³.

Geadviseerd wordt in het MER in algemene zin de relatie tussen fijn stof (PM₁₀) en gezondheid te beschrijven.

5.2.3 Vervoer van gevaarlijke stoffen/externe veiligheid

Geef aan of er sprake is van vervoer van gevaarlijke stoffen over bestaande wegen en nieuwe wegen. Indien dit het geval is, dient een kwantitatieve risicoanalyse te worden uitgevoerd. Daar waar wettelijke grenswaarden voor het plaatsgebonden risico en de oriënterende waarde voor het groepsrisico wordt overschreden dient aangegeven te worden op welke wijze de overschrijdingen teniet gedaan worden.

¹⁵ De trillingniveaus in gebouwen zijn afhankelijk van trillingbron (type voertuig, rijsnelheid, wegdekoneffendheid), bodemeigenschappen, de wijze van funderen van het gebouw, vloeropbouw e.d., kortom de trillingniveaus zijn per gebouw en zelfs binnen een gebouw verschillend hetgeen algemene modelberekeningen niet zinvol maakt. Bij gladde asfaltbestrating zonder kuilen of hobbels, geen bochten en rijsnelheden tot 50 km/uur zijn bij een niet specifiek trillinggevoelig gebouw geen relevante voelbare trillingen te verwachten in gebouwen op een afstand van minimaal 10 meter vanaf de wegas.

¹⁶ De Commissie wijst erop dat de luchtkwaliteitsnormen die het Besluit luchtkwaliteit geeft niet alleen gelden voor woningen en gevoelige bestemmingen, maar ook voor buitenlucht in het algemeen (zie uitspraak 200401178/1, 15 september 2004 van de Raad van State inzake wegverbreding A2 Den Bosch – Eindhoven).

¹⁷ De Commissie merkt op dat het niet te verwachten is dat dit uurgemiddelde overschreden zal worden. Hetzelfde geldt voor overschrijding van de grenswaarden voor benzeen, zwaveldioxide, koolmonoxide en benzo(a)pyreen. Toch beveelt de Commissie aan het uurgemiddelde en de grenswaarden aan de orde te stellen in het MER, gezien de recente jurisprudentie. Dit kan kwalitatief.

5.3 Natuur

Gebiedsbescherming

De kans bestaat op wezenlijke aantasting/externe werking van gebieden met een beschermde status: zowel bij de westelijke alternatieven (kerngebied) als bij eventuele oostelijke alternatieven (ecologische verbindingzone) is gelet op onderdelen van de Ecologische Hoofdstructuur sprake van gebieden met een beschermde status. Daarom dienen de relevante beschermingsformules te worden doorlopen.

In **bijlage 5A** zijn de richtlijnen voor de gebiedsbeschrijving nader uitgewerkt.

Daarnaast dient het MER aangegeven te worden of de ingrepen kunnen resulteren in onomkeerbare effecten waardoor de ontwikkelingsmogelijkheden van flora en fauna in nieuwe natuurgebieden verloren gaan. Hierbij gaat het zowel om gebieden vallend binnen de bruto EHS of om potenties van ecologische verbindingzones.

Soortenbescherming

Op grond van de Flora- en faunawet (art. 3 en 4) zijn de meeste gewervelde diersoorten en een groot aantal plantensoorten in het studiegebied beschermd. Ga voor ieder alternatief na of deze zal leiden tot in de Flora- en faunawet genoemde verboden gedragingen. Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd. Voor het ontheffingsverzoek dient een inventarisatie van de ruimtelijke verspreiding van alle in het gebied voorkomende soorten te worden gemaakt. In het MER kan worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten¹⁸ (of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten) (**zie ook bijlage 5B**).

5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

In aanvulling op de informatie in de startnotitie verdienen de volgende punten meer aandacht in het MER:

- In de landschapsbeschrijvingen moeten de recente landschappelijke ontwikkelingen aan bod komen. Genoemd kan worden de omvorming van boerderijen naar burgerwoningen en de toenemende betekenis van de recreatie.
- Landschappelijk aanzicht van de dorpsrand: deze zal sterk verschillen afhankelijk van de ligging van het tracé ten opzichte van die rand (zie ook § 5.5).
- In het alternatief West II moet aangegeven worden wat dit tracé betekent voor de Roode Beek. In een oostelijk tracé verdienen de mogelijke effecten op landgoed Enghuizen bijzondere aandacht.
- De profielen van de tracés moeten duidelijk in beeld komen. Wordt het een 'statige' Twentse laan met monumentale bomen of wordt het een 'gecamouflerde' weg met verdiepte ligging?
- Hummelo is omgeven door zones met een hoge archeologische verwachtingswaarde. In het MER zal inzichtelijk gemaakt moeten worden of verschillende alternatieven op dit vlak onderscheidend zijn. Een Bureauonderzoek kan hiervoor naar verwachting volstaan. Bij de uitwerking van het voorkeursalternatief wordt in ieder geval aanbevolen om nader onder-

¹⁸ In het Handboek Natuurdoeltypen, LNV 2001 staan alle doelsoorten. **Bijlage 5B** geeft aan hoe de gevolgen kunnen worden beschreven.

zoek¹⁹ te doen naar behoudenswaardige archeologische vindplaatsen en in overleg met het bevoegde gezag inzake de archeologische monumentenzorg te bepalen of inpassing dan wel opgraving van de vindplaats aan de orde is.

5.5 Overige aspecten

De beperkingen en kansen van de verschillende tracés voor de (beoogde) stedenbouwkundige ontwikkeling van Hummelo moeten worden belicht (vormt de nieuwe weg de grens van de bebouwing of is er sprake van een losse dorpsrand met de nieuwe weg op afstand).

6. OVERIGE HOOFDSTUKKEN VAN HET MER

Voor de onderdelen “vergelijking van alternatieven”, leemten in milieu-informatie” en “samenvatting van het MER” heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

7. VORM EN PRESENTATIE

In het MER dient recent kaartmateriaal met een duidelijke legenda te worden gebruikt. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen goed leesbaar zijn weergegeven die in het MER worden gebruikt, alsmede de begrenzingen van de landgoederen rondom Hummelo. Het kaartmateriaal waarop de alternatieve tracés worden weergegeven moet een zodanige schaal hebben dat zij voldoende informatief zijn.

Voor de landschappelijke aspecten adviseert de Commissie gebruik te maken van visualisaties.

¹⁹ Bijvoorbeeld via Inventariserend veldonderzoek (IVO) zoals aangegeven door de ROB (inspraakreactie nr. 9; bijlage 4); zij geeft nog meer aanwijzingen hoe de archeologische waarden boven tafel te krijgen.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Rondweg N314 Hummelo

(bijlagen 1 t/m 5)

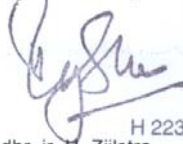
BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 7 september 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gedeputeerde Staten		provincie GELDERLAND
	Bezoekadres Huis der Provincie Markt 11 Arnhem	Postadres Postbus 9090 6800 GX Arnhem
Commissie voor de milieueffectrapportage Postbus 2345 3500 GH UTRECHT	telefoon (026) 359 91 11 telefax (026) 359 94 80 e-mail post@gelderland.nl internet www.gelderland.nl	
datum 7 september 2004	nummer WV2004.27176	 <p>Commissie voor de milieueffectrapportage ingekomen: 10 SEP. 2004 nummer dossier 1463-1 en 2 kopie naar: HL/bik/ab/jw</p>
onderwerp Startnotitie-m.e.r. "rondweg N 314 Hummelo"		
Geachte heer/mevrouw,		
Hierbij doen wij u toekomen een vijftal startnotities gemaakt voor de rondweg Hummelo N 314 te Hummelo. Wij willen u verzoeken een advies uit te brengen inzake de richtlijnen voor de inhoud van het milieueffectrapport.		
De startnotitie is door ons op 31 augustus 2004 vastgesteld. De startnotitie ligt ter inzage vanaf 23 september 2004 tot 21 oktober 2004 in het gemeentehuis van Hummelo en de bibliotheek van het Huis der Provincie. Op 29 september 2004 organiseren wij in samenwerking met de gemeente een informatieavond om de startnotitie en de verdere m.e.r.-procedure toe te lichten. Deze avond wordt gehouden vanaf 19.30 uur in hotel/restaurant "de Gouden Karper" te Hummelo.		
inlichtingen bij e-mail verzonden	dhr. J.T.A.M. van de Wouw j.vande.wouw@prv.gelderland.nl 09 SEP. 2004	doorkiesnr. (026) 359 84 91 BNG 's-Gravenhage, rek. nr. 28.50.10.824 ABN • AMRO Arnhem, rek. nr. 53.50.26.463 Postbank-girotekening 869762 BTW nr. 001825100.B03 IBANnr.: NL74BNG0285010824 SWIFT/BIC: BNGHNL2G

Mocht u nog een aantal startnotities of extra informatie willen ontvangen dan kunt u contact opnemen met de heer J. van de Wouw, telefonisch of per e-mail bereikbaar via de gegevens vermeld onderaan deze brief.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

H 223-1
dhr. ir. H. Zijlstra
dienst Wegen, Verkeer en Vervoer
projectmanager afdeling Wegenbouw

bijlagen

coll. -/pr
code: TWW_23181.doc/GS

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 179 d.d. 17 september 2004

KENNISGEVING

Inspraak Startnotitie-m.e.r.

Rondweg N314 Hummelo

Door de bebouwde kom van de kern van Hummelo lopen twee provinciale wegen, de N314 (Doetinchem-Zutphen) en de N814 (Wehl-Hummelo). Bij de kerk in Hummelo komen zij samen. Over beide wegen rijdt veel doorgaand (vracht)verkeer. Dit gaat ten koste van leefbaarheid in de bebouwde kom van Hummelo. Omdat de dorpskern niet geschikt is voor al dat verkeer, ontstaan er regelmatig onveilige situaties en is er veel hinder van bijvoorbeeld geluid en trillingen. Alleen een rondweg kan het probleem in de dorpskern van Hummelo structureel oplossen. De provincie Gelderland onderzoekt samen met de gemeente Hummelo en Keppel welke mogelijkheden er zijn voor een rondweg om Hummelo. Door de aanleg van een rondweg wordt het doorgaande verkeer langs de kom van Hummelo geleid. De dorpskern kan dan verkeersluw worden ingericht, waardoor de verblijfskwaliteit sterk wordt verbeterd. Twee alternatieven voor een rondweg aan de westzijde van Hummelo zijn in de startnotitie geselecteerd om in een milieueffectrapportage te onderzoeken. De startnotitie geeft ook aan dat alternatieven aan de oostzijde van Hummelo een grote aantasting betekenen in gebieden met hoge natuur- en cultuurhistorische waarden. Het lange oostelijke alternatief doorsnijdt bovendien een waardevol agrarisch gebied, een waterbergingsgebied en is zeer kostbaar. Daarom zijn deze alternatieven in de startnotitie beoordeeld als niet wenselijk en niet realistisch om in de milieueffectrapportage te onderzoeken.

Tracéalternatieven

Tracéalternatief West I

Het alternatief West I ligt aan de westzijde van Hummelo relatief dicht bij de kern. Vanaf de kruising Hummeloseweg/Zelhemseweg gaat de rondweg in noordwestelijke richting langs de oostkant van de vrijstaande bebouwing aan de Groeneweg. De rondweg wordt op de Zutphenseweg aangesloten, waarna Zutphen via de Torenallee te bereiken is.

Tracéalternatief West II (west van Drieslag)

Alternatief West II ligt westelijker van Hummelo dan alternatief West I.

Vanaf de kruising Hummeloseweg/Zelhemseweg gaat de rondweg in noordwestelijke richting langs de westkant van de vrijstaande bebouwing aan de Groeneweg. De rondweg wordt op de Zutphenseweg/Torenallee aangesloten, waarna Zutphen via de Torenallee te bereiken is. Voor beide tracés geldt dat ook waar nodig de huidige wegen worden aangepast aan de situatie met een rondweg. De wegen in de kern van Hummelo worden aangepast en ongeschikt gemaakt voor doorgaand verkeer. In het Milieueffect-rapport (MER) zal onderzocht worden op welke wijze de nieuwe rondweg zal worden aangesloten op het bestaande wegennet. Een nieuwe rondweg heeft gevolgen voor het milieu. In een milieueffectrapportage (m.e.r.) worden de twee tracéalternatieven onderzocht. Voordat deze kan worden uitgevoerd is een startnotitie nodig. Hierin geven de provincie en de gemeente aan hoe zij het onderzoek willen aanpakken. De startnotitie- m.e.r. Rondweg N314 Hummelo is ondertussen gereed. Graag horen wij uw reactie hierop. Daarom ligt de startnotitie van 23 september tot 21 oktober ter inzage in:

- Het gemeentehuis van Hoog-Keppel, Burg. Van Pashuylbrink 1 in Hoog-Keppel
- De bibliotheek van het Huis der Provincie, Markt 11 in Arnhem

Meer informatie

In de informatiekrant kunt u meer lezen over de inhoud van de startnotitie en de vervolgstappen. Deze krant wordt op dinsdag 14 september huis-aan-huis verspreid. Hebt u de krant niet ontvangen, dan kunt u deze downloaden van: www.gelderland.nl via de link verplaatsen/wegenbouwprojecten, ophalen bij uw gemeente. aanvragen bij de afdeling Communicatie van de provincie Gelderland, tel. 026 -359 90 00.

Informatieavond

Wilt u meer informatie over de startnotitie? Dan bent u woensdag 29 september vanaf 19.30 uur van harte welkom op de informatieavond in 'De Gouden Karper', Dorpsstraat 9 te Hummelo. De provincie en de gemeente lichten tijdens deze informatieavond de startnotitie toe.

Schriftelijk reageren

U kunt schriftelijk uw opmerkingen over de startnotitie kwijt. Het gaat hierbij niet om de vraag of u het wel of niet eens bent met de alternatieven, maar welke opmerkingen u heeft over de start-notitie. Bijvoorbeeld of de informatie in de startnotitie juist en volledig is of over de voorgenomen manier waarop het onderzoek wordt gedaan. Uw reacties kunt u tot donderdag 21 oktober sturen naar: Provincie Gelderland t.a.v. MER N314 Antwoordnummer 411 6800 WC Arnhem (postzegel niet nodig)

U kunt uw reactie ook mailen naar: MERN314@prv.gelderland.nl.

provincie
GELDERLAND

Gedeputeerde Staten van Gelderland

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Provinciale Staten van Gelderland

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Gelderland

Besluit: herziening Streekplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: geen (provinciale m.e.r.-plicht)

Activiteit: De aanleg van een provinciale verbindingsweg om Hummelo.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 23 september 2004

richtlijnenadvies uitgebracht: 23 november 2004

Bijzonderheden:

In de Startnotitie wordt aangegeven dat de alternatieven 'Oost' en 'Ruim Oost' niet nader onderzocht zullen worden in het MER. De Commissie constateert dat deze trechtering door veel insprekers als onvoldoende beargumenteerd wordt gekenschetst. Dit is met name gestoeld op recent onderzoek, waar alternatieven aan de oostelijke kant van Hummelo op verkeerskundig vlak even goed scoren als een alternatief aan de westzijde, terwijl op landschappelijk vlak "oost" ook goed scoort.

De Commissie is verder van mening dat de toetsing van alternatieven en de hieruit voortvloeiende keuze voor te onderzoeken alternatieven in het MER onvoldoende is beargumenteerd in de startnotitie (zie § 4.2. en 4.3). Dit geldt met name voor de invulling en waardering van de alternatieven op de neven-doelstelling "aantasting van (milieu)waarden".

Gelet op deze punten dient in het MER de motivering voor het (eventueel) af laten vallen van oostelijke alternatieven nader onderbouwd te worden. Dit dient te gebeuren met referentie naar eerdere onderzoeken, en onderbouwing van de mogelijk in de tijd veranderde conclusies.

Indien de waardering van de alternatieven – na de nadere beschouwing - dusdanig verandert dat een oostelijk alternatief op milieuvlak relatief het hoogste scoort (en daarmee als uitgangspunt voor het meest milieuvriendelijke alternatief geldt), dan dient dat alternatief op volwaardige wijze in het MER te worden opgenomen.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. J.A. Huizer

ir. A. Olthof

ir. H. Otte

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

drs. M.P. Laeven

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20041003	W. Kemperman	Hummelo	20041025
2.	20041006	A. Buunk, namens Mörzer Bruyns baronesse van Pallandt en de Van Pallandt van Keppel Stichting te Laag-Keppel	Doetinchem	20041025
3.	20041007	H. Hulshof, namens Galerie 1880	Laag-Keppel	20041025
4.	20041019	A. Mourik	Hummelo	20041025
5.	20041002	L.J. Veldhuizen	Hummelo	20041025
6.	20040929	A. Nusselder	Hummelo	20041025
7.	20040929	F.A. Regelink-Rexwinkel	Hummelo	20041025
8.	20040929	J.H.M. Regelink	Hummelo	20041025
9.	20041005	Rijksdienst voor het Oudheidkun- dig Bodemonderzoek	Amersfoort	20041025
10.	20040929	K.M.J. Lourens	Hummelo	20041025
11.	20041005	Waterschap Rijn en IJssel	Doetinchem	20041025
12.	20041017	Belangengroep Hummelo	Hummelo	20041025
13.	20041006	Van Lanschot Nannenga Naus Rentmeesters, namens A.R.E.L. Graaf van Rechteren Limpurg	Wijchen	20041025
14.	20041004	H. Otten	Laag-Keppel	20041025
15.	20040929	G. Stolte	Hummelo	20041025
16.	20040929	H.J. Rexwinkel	Hummelo	20041025
17.	20040929	B.A. Lubbers	Hummelo	20041025
18.	20040929	D.W. Tuijten	Hoog-Keppel	20041025
19.	20040929	B.D. Rexwinkel	Hummelo	20041025
20.	20040929	A.H. Pelgrom-Gaikhorst	Hummelo	20041025
21.	20040929	H.G.E. Pelgrom	Hummelo	20041025
22.	20040929	M.G. Rexwinkel	Hummelo	20041025
23.	20040929	G. Rexwinkel	Hummelo	20041025
24.	20040929	B.M. Verboom	Hummelo	20041025
25.	20041015	T. Woerdeman		20041025
26.	20041019	A. van Campen-Eggink	Hummelo	20041025
27.	20041018	A.H. Schaars	Hummelo	20041025
28.	20041016	P. Bloem	Hummeo	20041025
29.	20041015	R.A. Peer	Hummelo	20041025
30.	20041019	VVD fractie gemeenten Hummelo en Keppel		20041025
31.	20041011	PvdA fractie en bestuur Hummelo en Keppel (Bronckhorst)	Dremp	20041025
32.	20041013	M. Jansen en G. Tolner	Hummelo	20041025
33.	20040929	J. Rietman	Hummelo	20041025
34.	20041013	M.B. Jansen	Hummelo	20041025
35.	20040929	Belangengroep Westelijke Rondweg	Hummelo	20041025
36.	20040929	Comité "Het Beste Tracé", lijst met 11 handtekeningen	Hummelo	20041025
37.	20040929	Comité Dorpsstraten Hummelo	Hummelo	20041025

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
38.	20041015	Stichting Milieuwerkgroep "de Oude IJsselstreek"	Doetinchem	20041025
39.	20040929	N.H. Hunstelaar	Hummelo	20041025
40.	20041018	GMF Gelderse Milieufederatie	Arnhem	20041025
41.	20040929	J. Huisman en J. Rutten	Hummelo	20041025
42.	20040929	A. Sengalayan	Laag-Keppel	20041025
43.	20040929	J.W. Berkelbach van de Sprenkel	Hummelo	20041025
44.	20040929	I. Brethouwer	Hummelo	20041025
45.	20040929	G. Roelerswaard	Hummelo	20041025
46.	20040929	E.J. Garretsen en J.C. Garretsen-Hesselink	Hummelo	20041025
47.	20040929	J. van Essen	Hummelo	20041025
48.	20040929	B. Rexwinkel	Hummelo	20041025
49.	20040929	J.A. van Grieken	Hummelo	20041025
50.	20040929	L. Vleugel	Hummelo	20041025
51.	20040929	A. en J.B. Kuhlemeier	Hummelo	20041025
52.	20040929	H.J. Kloosterboer en J.M. Kloosterboer-Spoor	Hummelo	20041025
53.	20040929	Familie Kellenaers	Hummelo	20041025
54.	20040929	J.W. Mourik-Mouw	Hummelo	20041025
55.	20040929	E.J. Willemsen	Hummelo	20041025
56.	20040929	P.J. Otten	Hummelo	20041025
57.	20040929	H. de Leeuw	Hummelo	20041025
58.	20040929	J.J. van der Ven	Hummelo	20041025
59.	20040929	J.W.J. Faassen-de Gruyl	Hummelo	20041025
60.	20040929	A.C. Jansen	Hummelo	20041025
61.	20041018	M. Noordhoek	Laag-Keppel	20041025
62.	20041014	B.A. Jansen-Berendsen	Hummelo	20041025
63.	20041018	Rentmeesterkantoor Korevaar, namens B.V. Landgoed Keppel-de Reuze	Ellecom	20041025
64.	20041020	D'66 fractie gemeenten Hummelo en Keppel	Hummelo	20041025
65.	20041020	M.A. Toepoel, mede namens de aanwonenden van de Dorpsstraat te Laag-Keppel	Laag-Keppel	20041025
66.	20041020	R.H. van der Velden	Hoog-Keppel	20041025
67.	20040929	W.J. van Wageningen	Hummelo	20041025
68.	20040929	E. van de Pavert	Hummelo	20041025

BIJLAGE 5A

Gebiedsbescherming volgens het Structuurschema Groene Ruimte en de Nota Natuur voor Mensen Mensen voor Natuur

Indien de EHS wordt beïnvloed door de voorgenomen activiteit of de alternatieven zal duidelijk moeten worden of er sprake is van bruto of netto EHS. Bruto EHS is nog niet begrensd en netto EHS is al wel begrensd. De provincie is verantwoordelijk voor de begrenzing. Op 1 januari 2003 was 10% van de totale Nederlandse EHS nog bruto-EHS.

Richtlijn op grond van netto EHS

1. Welke wezenlijke gevolgen kunnen er optreden voor de te behouden kenmerken en waarden binnen en in de nabijheid van dit gebied²⁰?
2. Zijn er reële alternatieven?
3. Is er sprake van redenen van groot openbaar belang²¹ dat deze aantasting rechtvaardigt?
4. Indien dat het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de wezenlijke kenmerken en waarden?
5. In het SGR worden richtlijnen gegeven voor compensatie (zie hieronder).

Richtlijn op grond van bruto EHS (niet begrensd)

Is er sprake van onomkeerbare effecten waardoor de ontwikkelingsmogelijkheden van deze nieuwe natuurgebieden wezenlijk worden aangetast?

Eisen aan compensatie op grond van SGR1 en Nota NMMN

1. In beginsel geen netto verlies aan waarden wat betreft areaal en kwaliteit.
2. Compensatie nabij het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat.
3. Indien fysieke compensatie onmogelijk is, dan compensatie door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden.
4. Indien fysieke compensatie of compensatie door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden door overmacht onmogelijk is, wordt financiële compensatie geboden die tegoeed komt aan natuur. Onder overmacht wordt ook verstaan de dreiging van ernstige vertraging van de procedure.
5. Het tijdstip over het besluit over ingreep is ook het tijdstip waarop helderheid wordt gegeven over aard, wijze en tijdstip van compensatie.
6. Het tijdstip van daadwerkelijke compensatie is gerelateerd aan het tijdstip van ingreep.
7. Een indicatie wanneer de compensatie geregeld is.

Het beginsel dat compensatie nabij het verloren gebied moet worden gerealiseerd **kan** ruimer worden ingevuld. Compensatie moet daar worden gerealiseerd waar het optimaal bijdraagt aan het instandhouden van (een) populatie(s). Het merendeel van de populaties van diersoorten in Nederland leeft in een netwerk van grotere en kleinere gebieden die met elkaar zijn verbonden in

²⁰ Wezenlijke kenmerken en waarden moeten per gebied worden gespecificeerd. Daarbij kan het gaan om: bodemopbouw, -structuur en reliëf; de waterhuishouding; natuurlijke processen; de kwaliteit van bodem, water en lucht; sedimentatie en -erosieprocessen; rust, stilte en openheid; de landschapsstructuur en; gebiedsspecifieke plant- en diersoorten.

²¹ Redenen van groot openbaar belang; Op basis van een afweging tussen het te beschermen belang en het met het plan of project gemoeide belang wordt al dan niet toestemming verleend. Wordt een plan of project na afweging van belangen toch toegestaan, dan moet voordat het plan of project wordt uitgevoerd een besluit worden genomen over compenserende maatregelen.

een zogenaamde netwerkpopulatie. Dit betekent dat uitbreiding van een klein gebied of verbetering van de ecologische verbindingen tussen de gebieden wel eens meer kan bijdragen aan het doel van compensatie dan uitbreiding van een groter gebied. In het MER kunnen dus meer locatiealternatieven voor compensatie in beschouwing worden genomen.

Aspecten die aan bod moeten komen bij Natuurontwikkeling waaronder Ecologische Verbindingszones (EVZ's) bijvoorbeeld voor compensatie

In geval van te ontwikkelen EVZ dient in het MER beschreven te worden:

1. type (droog/nat), doel en functie van de EVZ (onder andere lokaal/ regionaal belang), verbinding van welke gebieden en beschrijving van de bestaande natuurdoeltypen in de te verbinden gebieden;
2. welke doelsoorten en de ecologische eisen van deze soorten aan de EVZ;
3. lengte, breedte, configuratie van lijnvormige en vlakvormige elementen (steunpunten);
4. knelpunten (barrières) en mitigerende maatregelen om deze op te heffen.

In geval van de mogelijke aanleg van nieuwe natuurgebieden (natuurontwikkeling) dient in het MER beschreven te worden:

1. locatie, omvang en ligging ten opzichte van, en verbinding met omliggende natuurgebieden;
2. te realiseren natuurdoeltype(n);
3. randvoorwaarden voor de realisering van deze natuurdoeltypen zoals benoemd in het Handboek Natuurdoeltypen (LNV, 2001);
4. beoogde functie van het nieuwe natuurgebied voor het voortbestaan van doelsoorten in aangrenzende natuurgebieden;
5. kans op realisatie (middelen en mogelijkheid tot verwerving).

BIJLAGE 5B

Soortbescherming

Bestaande situatie en autonome ontwikkeling

In het MER moeten de in het studiegebied voorkomende doelsoorten²² worden beschreven die worden beïnvloed door de voorgenomen activiteit en alternatieven. In sommige situaties kan worden volstaan met een gemotiveerde selectie van de voorkomende doelsoorten. Prioritaire²³ en kwalificerende soorten²⁴ moeten deel uitmaken van deze selectie.

Informatie over de doelsoort/kwalificerende soort/prioritaire soort:

- de mate van bescherming (Nederlandse en internationale wet- en regelgeving). *Deze informatie is nodig om indien mogelijk de gevolgen voor de populatie te kunnen toetsen;*
- de mate van bedreiging van de doelsoort in Nederland. Voor het bepalen van de mate van bedreiging wordt gebruik gemaakt van de Rode Lijsten. *Deze informatie is nodig om de ernst van de potentiële gevolgen (voor een populatie) te kunnen bepalen;*
- voor dieren het voorkomen van het aantal individuen/paren per ecologisch netwerk, verdeeld over de deelgebieden. Indien onbekend: de oppervlakte van de leefgebieden van een netwerk;
- voor planten de oppervlakte van de standplaats.

Informatie over de (meta)populatie²⁵ van de doelsoort (alleen voor die doelsoorten waarover wetenschappelijke gegevens beschikbaar zijn):

- betekenis van deze populatie voor het behoud van de soort in Nederland;
- mate waarin deze metapopulatie of het leefgebied duurzaam is, dan wel duurzame condities biedt;
- grootte, verspreiding en dichtheid van de (meta)populatie in het studiegebied of oppervlakte van het leefgebied van de (meta)populatie dat tot een ecologisch netwerk kan worden gerekend.

Voor het beschrijven van de autonome ontwikkeling kan voor dieren gebruik worden gemaakt van de verandering van het aantal individuen/paren of de populatiegrootte over de afgelopen jaren (historische trend). Voor planten kan de verandering in standplaatsoppervlakte worden gebruikt.

²² In het Handboek Natuurdoeltypen; bijlage 3 (LNV, 2001) staan alle doelsoorten.

²³ Habitat- en vogelrichtlijngebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van bepaalde natuurlijke habitats en soorten. Een deel hiervan is aangeduid als prioritaire habitat of soort omdat de EU voor de instandhouding hiervan een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Deze prioritaire typen natuurlijke habitats en soorten zijn respectievelijk in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn met een sterretje (*) gemerkt. Bij mogelijke aantasting hiervan dient ontheffing te worden aangevraagd bij de Europese Commissie. Alle prioritaire soorten zijn ook doelsoort. Voor hele tekst van de Habitatrichtlijn en bijlagen zie: www.europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm

²⁴ Kwalificerende soorten en prioritaire soorten alleen in het geval van Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden.

²⁵ Een soort bestaat uit een groot aantal individuen die in het algemeen samenleven in een metapopulatie. Een metapopulatie bestaat uit een aantal deelpopulaties die onderling met elkaar zijn verbonden waardoor uitwisseling mogelijk is. Deze metapopulatie leeft in Nederland in het algemeen in een ecologisch netwerk van grotere en kleinere gebieden die onderling met elkaar zijn verbonden.

Milieugevolgen

Voor elke (geselecteerde) doelsoort/kwalificerende soort/prioritaire soort moet worden aangegeven:

voor dieren:

- verandering van het aantal individuen/paren;
- verandering van het oppervlakte van het leefgebied; wanneer relevant per functie aangeven in hoeverre er sprake is van het optreden van ernstige gevolgen; houd rekening met het optreden van cumulatie.

voor planten:

- verandering van de standplaatsoppervlakte. Deze wordt bepaald door de abiotische omstandigheden die door het voornemen gewijzigd kunnen worden. Inzicht in deze verandering dient als eerste gegeven te worden;
- in hoeverre er sprake is van het optreden van ernstige gevolgen.

Voor de doelsoorten (dieren)/kwalificerende soort/prioritaire soort waarover wetenschappelijke informatie op populatieniveau beschikbaar is moet het volgende worden aangegeven.

Indien de gevraagde informatie onder optie 1 ontbreekt dan kan optie 2 worden toegepast:

Optie 1, de kans op het verdwijnen of uitsterven van een (meta)populatie in het studiegebied. Dit kan kwalitatief worden beoordeeld. Indien die kans zeer groot is zal ook voor de populatie(s) waarmee uitwisseling plaatsvindt een inschatting moeten worden gemaakt van deze kans. Indien er een kans bestaat op verdwijnen of uitsterven moet worden aangegeven wat dit betekent voor het behoud van de soort in Nederland.

Optie 2, de mate van aantasting van de oppervlakte van het ecologisch netwerk, en een inschatting van de gevolgen hiervan voor het voortbestaan van duurzame condities van het ecologisch netwerk van de populatie.

Daarnaast is het te overwegen – maar dit is niet verplicht – om alle informatie die nodig is om voor een ontheffingsaanvraag op grond van de Flora- en faunawet (Ffw) in aanmerking te komen, ook op te nemen in het MER en de aanleverde informatie op correctheid te laten beoordelen door de Commissie.

Indien ontheffing moet worden aangevraagd en er is besloten dat dit onderdeel van het MER wordt dan geldt het volgende: iedere in het plangebied voorkomende beschermde soort moet worden genoemd en per soort moet worden aangegeven wat de gevolgen zullen zijn. In geval van een ontheffingsaanvraag kan er dus niet met doelsoorten of een selectie hiervan worden gewerkt.

1. Welke beschermde planten- en diersoorten op grond van de Ffw komen in en nabij het plangebied voor?
2. Leidt het realiseren van het voornemen tot handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen van de Ffw betreffende planten en/of dieren?
3. Kan het plan zodanig aangepast worden dat dergelijke verboden handelingen niet worden gepleegd?
4. Is om het plan te kunnen uitvoeren een ontheffing op grond van art. 75 van de Ffw vereist?
5. Ontheffing kan worden verleend, indien:
 - er geen andere bevredigende oplossing bestaat (reëel alternatief) en;
 - sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu gunstige effecten, en;
 - geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

**Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Rondweg N314 Hummelo**

Door de bebouwde kom van Hummelo lopen twee provinciale wegen, de N314 en de N814. Het verkeer hierop leidt tot aantasting van de leefbaarheid in de bebouwde kom. Tevens is de (ervaren) verkeers-
onveiligheid groot. Om die reden is de provincie Gelderland van plan om een rondweg om Hummelo te realiseren. Voor de realisatie van deze provinciale verbindingsweg zal het streek-plan moeten worden herzien. Voor de aanleg van de verbindingsweg zal de milieueffectrapportage (m.e.r.) worden doorlopen.

ISBN 90-421-1403-7